

Atvinnu- og nýsköpunarráðuneytið
Skúlagötu 4
101 Reykjavík

Reykjavík 4. nóvember 2019

Umsögn Neytendasamtakanna um frumvarp um breytingu á samkeppnislögum nr. 44/2005, með síðari breytingum.

Með ofangreindu frumvarpi er lagt til að gerðar verði grundvallarbreytingar á lögunum, breytingar sem eiga að miða m.a. að því að einfalda framkvæmd laganna og auka skilvirkni. Neytendasamtökin telja mikilvægt að gætt sé vel að hagsmunum neytenda þegar lagt er til að ráðast í svo umfangsmiklar breytingar á lögum sem gegna mikilvægu hlutverki í að viðhalda virkri samkeppni.

Að því sögðu gera samtökin eftirfarandi athugasemdir við frumvarpið:

Um 4. gr.

Með 4. gr. frumvarpsins er lagt til að ákvæði C-liðar 1. mgr. 16. gr. laganna falli brott. Neytendasamtökin telja að um sé að ræða mikilvægt úrræði en í því felst heimild til handa Samkeppniseftirlitinu til íhlutunar án brots. Samkeppniseftirlitið getur með þessu úrræði afstýrt eða unnið gegn samkeppnishömlum sem ekki stafa af brotum fyrirtækja á samkeppnislögum, heldur leiða af markaðsbrestum sem koma í veg fyrir að almenningur og atvinnulífíð njóti ábata af virkri samkeppni.

Í ljósi smæð markaðarins á Íslandi má almennt ætla að á mörgum sviðum ríki töluverð fákeppni sem skapar aukna hættu á samkeppnislagabrotum. Að mati Neytendasamtakanna er því mikilvægt að Samkeppniseftirlitið hafi rúmar heimildir til að grípa inn í aðstæður á markaði sem talið er að geti hamlað virkri samkeppni.

Verði þessi heimild samkeppnisfyrvalda felld á brott yrðu úrræði samkeppnisfyrvalda til að bregðast við fákeppni takmarkaðri en nú er.

Neytendasamtökin benda á að vinnubrögð markaðsráðandi fyrirtækja geta verið með þeim hætti að nauðsynlegt sé fyrir samkeppnisfyrvöld að geta stuðst við þetta ákvæði. Samkvæmt EES-samningnum hefur Ísland heimild til að hafa strangari ákvæði í samkeppnislögum en segir í reglum ESB. Vegna smæðar íslensks markaðar er slíkt nauðsynlegt í sumum tilvikum og á það við um þetta atriði.

Um 5. gr.

Neytendasamtökin gera einnig athugasemdir við hækkun á veltuviðmiði samruna fyrir tilkynningarskyldu og telja þau séu ekki í samræmi við markaðsaðstæður á Íslandi.

Í greinargerð kemur fram að verði frumvarpið samþykkt verða veltumörkin nokkuð hærra hlutfall af landsframleiðslu hér á landi en í Noregi, Danmörku og Svíþjóð, sem þýðir að samrunar sem eru hlutfallslega stærri miðað við stærð hagkerfisins hér á landi verða ekki tilkynningarskyldir samanborið við önnur Norðurlönd.

Þar sem íslenska hagkerfið er smátt, atvinnulífið samtengt og mikil persónuleg tengsl eru manna á milli telja Neytendasamtökin að aukin þörf sé frekar á öflugra samrunaefirliti.

Um 12. gr.

Heimild Samkeppniseftirlitsins til að skjóta úrskurðum áfrýjunarnefndar samkeppnismála til dómstóla var lögfest með lögum nr. 14/2011. Í skýringum við ákvæðið í greinargerð frumvarpsins var heimildin studd þeim rökum að skortur á málskotsheimild Samkeppniseftirlitsins takmarkaði möguleika þess til að gæta hagsmuna almennings í samkeppnismálum.

Mikilvægt er að Samkeppniseftirlitið geti fyrir dómstólum varið niðurstöðu ákvarðana sinna sem áfrýjunarnefndin hefur ógilt eða breytt. Slíkt leiðir til jafnræðis og stuðlar að vandaðri málsmeðferð áfrýjunarnefndarinnar. Þar sem oft er um að ræða mikilvæg stefnumarkandi mál er málskotsheimild Samkeppniseftirlitsins fyrst og fremst ætlað að stuðla að aukinni samkeppni neytendum til hagsbóta.

Samtökin telja mikilvægt að sjálfstæð samkeppnisfyrvöld gæti þeirra mikilvægu almannahagsmuna sem felast í virkri samkeppni. Því verða samkeppnisfyrvöld að búa yfir fullnægjandi heimildum og úrræðum til að geta sinnt því hlutverki. Var það því mikil réttarbót þegar lögjafinn ákvað á árinu 2011 að auka möguleika Samkeppniseftirlitsins til að gæta

almannahagsmuna með lögfestingu heimildar til þess að bera úrskurði áfrýjunarnefndar samkeppnismála undir dómstóla.

Fram til þessa hefur málskotsheimildinni verið beitt í hófi og einskorðast við sannanlega mikilvæg mál. Að mati samtakanna er því nauðsynlegt að heimildin verði áfram til staðar. Beiting málskotsheimildarinnar hefur sýnt hversu brýnt það er að unnt sé að fá fullnaðarúrlausn dómstóla um álitaeftni er varða brýna almannahagsmuni, vernd neytenda og samkeppnishæfni íslensks atvinnulífs en ekki einvörðungu um álitaeftni sem hlutaðeigandi fyrirtæki kjósa að bera undir dómstóla.

Neytendasamtökin gjalda þannig mikinn varhug við því að fella brott málshöfðunarrétt Samkeppniseftirlitsins og telja það mikla réttarskerðingu fyrir neytendur.

Tilskipun 2014/104/ESB er varðar skaðabótareglur á sviði samkeppnismála

Neytendasamtökin nota tækifærið og hvetja til innleiðingar á tilskipun 2014/104/ESB.

Tilskipuninni er ætlað að auðvelda tjónþolum að sækja bætur vegna samkeppnisbrota og um leið stuðla að auknum varnaðaráhrifum og þar með öflugri framkvæmd samkeppnisreglna.

Full innleiðing á fyrrgreindri tilskipun sé nauðsynleg í því skyni að tryggja fulla virkni samkeppnislaganna hér á landi. Slíkt væri mikilvægt skref í samkeppnisstefnu og varnaðaráhrifum samkeppnisreglna hér á landi.

Tafir á því að fella tilskipunina undir EES-samninginn eiga ekki að koma í veg fyrir að íslensk stjórnvöld gangist fyrir réttarbótum fyrir neytendur í samræmi við tilskipunina. Þannig gætu stjórnvöld í meginatriðum lögfest sambærilegar reglur sem myndu þá tryggja að íslenskir neytendur nytu réttarverndar á þessu sviði sem væri meira í takt við það sem evrópskir neytendur njóta að þessu leyti.

Ályktun aðalfundar Neytendasamtakanna

Að endingu benda samtökin á ályktun aðalfundar Neytendasamtakanna 26. október sl. en þar var eftirfarandi samþykkt einróma:

„Sterk samkeppnislög, eftirlit og úrræði sem bíta eru nauðsynleg, sér í lagi í litlu landi eins og á Íslandi þar sem töluverð hættu á, og því miður nokkur reynsla af fákeppni og samráði.

Aðalfundur Neytendasamtakanna telur að fyrirhugaðar breytingar á samkeppnislögum gangi allt of langt í þjónkun við fyrirtæki á kostnað neytenda. Með þeim er aukið enn það valdaójafnvægi sem ríkir milli neytenda og fyrirtækja.

Neytendasamtökin gjalda þannig mikinn varhug við því að fella brott málshöfðunarrétt Samkeppniseftirlitsins og telja það mikla réttarskerðingu fyrir neytendur.

Þá er ólíðandi að ætla að varpa kostnaði vegna „lífskjarasamninganna“ á herðar neytenda með veikingu samkeppnislaga, eins og lesa má úr greinargerð með frumvarpinu.

Virk samkeppni þarfnast virks eftirlits. Skortur á samkeppni veldur hærra verði sem neytendur greiða á endanum“.

Að svo stöddu gera Neytendasamtökin ekki frekari athugasemdir við ofangreint frumvarp og að óbreyttu geta þau ekki lýst sig samþykkt því. Samtökin lýsa því jafnframt yfir að þau séu tilbúin til að gera frekari grein fyrir afstöðu sinni ef þurfa þykir.

Virðingarfyllst,
f.h. Neytendasamtakanna

Breki Karlsson, formaður